

Ю.В. Мельник, дтн, снс (Національний авіаційний університет)
 О.М. Юрченко (Національний авіаційний університет)

Нечітка модель управління та діагностики керованої технічної системи

Все зростаюча складність сучасних об'єктів дослідження і їх унікальність призводить до порушення явного простеження причинно-наслідкових зв'язків в пізнавальному плані, що призводить дослідника до умов невизначеності при виборі або побудові математичної моделі через неповноту вихідних даних (знань) [1].

Природно, з точки зору управління, для досягнення правильного функціонування системи, необхідно знати точний її стан і своєчасно усувати передвідмовні $W_{ПВ}$ і відмовні $W_{В}$ стани, з метою мінімальної втрати якості Q_S і максимуму цільової функції системи V_S .

Узагальнену модель управління можна представити у вигляді зображеному на рис. 1.

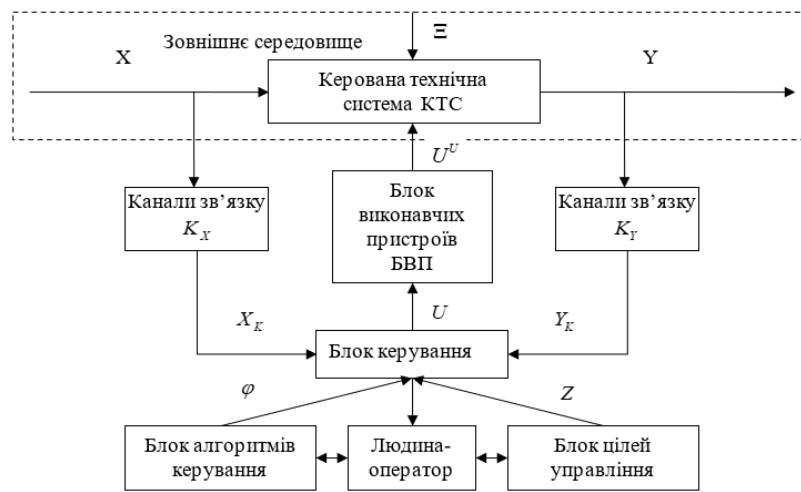

Рис. 1. Узагальнена модель управління технічною системою.

Узагальнена математична модель управління представляється в вигляді наступної впорядкованої множини:

$$M_{УП} = \langle T, X, Y, U, Q, Z, L, F, \phi, P, C, A, B \rangle \tag{1}$$

де $T = \{t\}$ - множина моментів управління (керування),

$X = \{x\}$ - множина вхідних впливів на КТС;

$Y = \{y\}$ - множина вихідних відгуків КТС;

$U = \{u\}$ - множина керуючих впливів на КТС;

$Q = \{q\}$ - множина внутрішніх станів;

$Z = \{z\}$ - множина цілей;

L, F - оператори переходу станів і виходів відповідно

В основі будь-якого управління лежить інформація, яка може бути представлена впорядкованою парою множин $In = \langle X_k, Y_k \rangle$, тоді само управління має залежність через алгоритм $U = \phi(In, Z)$, де Z це підмножина вибраних цілей управління, а ϕ це оператор який формує керування U , $\phi: In \times Z \rightarrow U$

З урахуванням вищевказаного модель управління можна представити залежністю:

$$Y = F(T, X, U, E) \tag{2}$$

Оператор F визначається як $F = St, b$, де St - структура КТС, b - вектор параметрів.

Складовою частиною будь-якої складної системи управління є контроль і діагностика (КД) стану об'єкту управління (ОУ) або моніторинг. Агреговану модель системи КД можна уявити впорядкованою системою множин:

$$M_{KD} = \langle T^*, E, \theta, \Pi, \Phi, P, C, A, B \rangle,$$

де $E = \{\vec{e}_j\}_{j=1}^m$ - множина технічних станів об'єкту управління, $E \subset Q$; $\vec{e} = (e_{i1}, e_{i2}, \dots, e_{in})$, e_{ij} - узагальнена ознака i -го агрегованого стану, $j = 1, \dots, n$; $\theta = \{e_{ij}\}$, $i = 1, \dots, m$ - множина ознак всіх технічних станів.

Модель об'єкту контролю і діагностики описується математичними моделями справного і несправного технічного об'єкту:

$$Y = F_0(X, Q, T),$$

$$Y_i = F_i(X, Q, T), \quad i \in Def$$

де F_0, F_i - оператори справного і несправного стану ОУ; $Def = \{d_i\}$ - множина несправностей. При цьому $Def = \psi(E_d)$, E_d - множина несправних станів, $E_d \subset E$.

Однак найчастіше в реальних умовах здійснення завдань управління об'єктом ефективно і в повному обсязі не досягається через їх складності, неповноти інформації про навколишнє середовище і стан об'єкту, неточно сформульованої мети управління, обмеженості ресурсів, дефіциту часу прийняття рішення і інших чинників. У зв'язку з цим в моделі управління її складові можуть формулюватися в концепціях теорії нечітких множин.

Тоді в залежності від конкретної ситуації модель управління може бути представлена системою множин:

$$M_{UD} = \langle T, X, Y, U, \tilde{Q}, Z, L, F, \phi, G, C, A, B \rangle \quad (3)$$

Ієрархічна модель об'єкту управління з нечіткими складовими має вигляд:

$$Y = F_4(F_3(F_2(F_1(X_1, \tilde{U}_1, E_1), \tilde{U}_2, E_2), \tilde{U}_3, E_3), \tilde{U}_4, E_4)) \quad (4)$$

Узагальнена математична модель системи контролю і діагностики в складі системи управління при нечітких умовах представляється упорядкованою множиною:

$$M_{KD} = \langle T^*, \tilde{E}, \theta, \Pi, \Phi, \tilde{C}, A, B \rangle$$

де $\tilde{E}$ - множина нечітких станів об'єкту управління, $\tilde{C}$ - множина нечітких цін перевірок або обмежень, $\tilde{G}$ - множина нечітких мір.

Ефективність і якість управління технічною системою залежить від ефективності функціонування кожної складової системи управління. Запропоновані математичні моделі системи контролю і діагностики в складі системи управління при нечітких умовах представляються актуальними для опису і проектування керованих технічних систем будь якої складності і призначення.

Список літератури

1. Методи, моделі та інформаційні технології оцінювання станів складних об'єктів : монографія / Є. І. Кучеренко, В. Є. Кучеренко, І. С. Глушенкова, І. С. Творошенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; Харк. нац. ун-т радіоелектроніки. – Х. : ХНАМГ : ХНУРЕ, 2012. – 276 с.
2. Мельник Ю.В. Принципи інтелектуального управління телекомунікаційними мережами нового покоління / Мельник В.Ю. // Телекомунікаційні та інформаційні технології. – 2017. – № 4(57). – С. 52-57.